

29. 3. 2017

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

K povinnosti zhotovitele dokončit dílo

Obvykle se uvádí, že smlouva o dílo zastává co do svého společenského a hospodářského významu jedno z předních míst mezi smluvními typy soukromého práva. Často se pak dodává, že co do složitosti materie a zejména praktických aplikačních problémů jí patří místo vůbec nepřednější.

Bez přílišného přehánění lze konstatovat, že z každé druhé smlouvy o dílo vzniká mezi jejími stranami v praxi spor, mnohdy i soudní. Jednou z chronických příčin těchto sporů je problematika provedení díla a s ní spojeného práva na zaplacení jeho ceny, která je z podstaty věci jedním z neurgických bodů vzájemného závazku stran.

S účinností stávajícího občanského zákoníku došlo na poli právní úpravy provedení díla k výrazným změnám. Právě jim je věnován tento článek.

Provedení díla v právní úpravě účinné do 31. 12. 2013

Smlouva o dílo byla upravena v obou dříve účinných soukromoprávních kodexech, přičemž se jednalo o dvě samostatné a na sobě nezávislé právní úpravy.[1] Zákonná ustanovení upravující splnění primárních povinností smluvních stran (provedení díla a zaplacení ceny za dílo), byla v obou právních úpravách prakticky shodná.

Pro smlouvu o dílo dříve účinný občanský zákoník (obč. zák.) v ust. § 633 odst. 1 stanovoval, že *zhotovitel je povinen provést dílo řádně a v dohodnuté době*, přičemž takovéto dílo byl objednatel povinen převzít (§ 650 obč. zák.). V témže okamžiku vznikalo zhotoviteli právo na zaplacení ceny díla (§ 634 odst. 2 obč. zák.).

Obchodní zákoník ("obch. zák.") stanovil pro smlouvu o dílo shodná pravidla. Tedy především v ust. § 554 odst. 1 stanovil, že *zhotovitel splní svou povinnost provést dílo jeho řádným ukončením a předáním předmětu díla objednateli*. Dle ust. § 548 odst. 1 obch. zák. vznikl zhotoviteli *nárok na cenu provedením díla*.

Navzdory prakticky shodnému znění dotčených ustanovení obou tehdy platných zákoníků k nim Nejvyšší soud zaujal diametrálně odlišný výklad.

Judikatura k občanskoprávní smlouvě o dílo se ustálila na závěru, že má-li dílo vady, není objednatel povinen jej převzít a zhotoviteli nevznikne právo na zaplacení ceny díla. Pokud se však objednatel rozhodne vadné dílo převzít, považuje se dílo za provedené, zhotoviteli vzniká právo na zaplacení ceny díla, zatímco objednateli současně náleží práva z odpovědnosti za vady.[2]

Naopak judikatura obchodněprávní šla opačnou cestou a dospěla k závěru, že dílo, které je vadné a má nedodělky, nelze ve smyslu § 554 odst. 1 obch. zák. považovat za dílo provedené, a to ani tehdy, když je objednatel převezme. Pokud mezi účastníky nebylo sjednáno jinak, zhotoviteli v takovém případě právo na zaplacení ceny díla nevznikne.[3]

Potřebám praxe i obecnému právnímu vědomí zjevně lépe odpovídala judikatura k občanskoprávní smlouvě o dílo, která pro splnění závazků stran považovala za rozhodující fakt přejímky díla. Toto pojetí na straně jedné zachovává objednateli možnost odmítnout vadné plnění a na straně druhé poskytuje zhotoviteli elementární právní jistotu v tom, že je-li dílo převzato, může svoji povinnost jej provést považovat za splněnou a má nárok na zaplacení ceny.

Naopak judikatura k obchodněprávní smlouvě o dílo byla z řad odborné i laické veřejnosti široce kritizována. V prvním případě proto, že se mýjela s požadavky praktického života, v druhém případě např. proto, že neměla oporu v zákoně.[4] Výmluvným svědectvím o malé přesvědčivosti tohoto judikatorního názoru je ostatně velmi vysoký počet rozhodnutí, v nichž jej musel Nejvyšší soud stále znovu potvrzovat.

Provedení díla v aktuálně účinné právní úpravě

Aktuálně účinná úprava provedení díla obsažená ve stávajícím občanském zákoníku („OZ“) vykazuje oproti oběma úpravám účinným dříve podstatné změny.

Jádro nové úpravy je obsaženo v ust. § 2604 a § 2605, dle nichž je *dílo provedeno, je-li dokončeno a předáno*, přičemž dílo je *dokončeno, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu*.

Objednatel pak takovéto dokončené dílo *převezme s výhradami, nebo bez výhrad*. Přitom platí, že převezme-li objednatel dílo bez výhrad, *nepřizná mu soud právo ze zjevné vady díla, namítne-li zhotovitel, že právo nebylo uplatněno včas*.

Stejně jako v dříve účinné právní úpravě je na provedení díla vázán rovněž vznik práva na zaplacení ceny díla (§ 2610 odst. 1 OZ).

Obecným principem závazkového práva je, že má-li dluh zaniknout splněním, musí být toto splnění řádné a zpravidla včasné. Toto pravidlo sleduje naplnění ekonomické funkce závazku resp. splnění jeho původního účelu, kterým je uspokojení potřeb jedné osoby prostřednictvím osoby druhé.[5] Z této podstaty věci pak dle zásady *pacta sunt servanda* vyplývá, že žádná ze stran závazku nesmí být nucena přijmout jiné plnění, než plnění sjednané a v jiném množství a kvalitě, než bylo sjednáno.[6]

Ustanovení § 2605 představuje zjevný odklon od tohoto obecného principu a v důsledku i od obojí předchozí právní úpravy.

K předvedení způsobilosti díla sloužit svému účelu

Zákon nově stanoví, že dílo je dokončeno tehdy, je-li předvedena jeho způsobilost sloužit svému účelu. Není přitom zřejmé, co se tímto "předvedením" rozumí. Kloním se k názoru, že předmětné ustanovení zákona neukládá zhotoviteli povinnost způsobilost díla aktivně demonstrovat, tj. např. předvést jeho funkce.[7] V takovém případě by totiž tato povinnost do značné míry dublovala provedení zkoušek díla dle ust. § 2607 OZ a blížila by se individuálnímu vyzkoušení tak, jak jej chápal dříve účinný hospodářský zákoník. Přitom obecně platí, že zkoušky díla slouží k ověření takových jeho vlastností, které nelze zjistit jeho pouhou prohlídkou.[8] Z toho pak vyplývá, že zákonem stanovené předvedení způsobilosti musí mít logicky jiný obsah, než by odpovídalo provedení zkoušek díla, které jsou upraveny v jiném ustanovení.

Domnívám se proto, že povinnost předvést způsobilost díla je třeba chápat jako párovou povinnost k povinnosti objednatele provést prohlídku díla. Jejím obsahem je pak povinnost prezentovat dílo objednateli k vykonání prohlídky. Objednatel návazně prohlídkou díla zjišťuje a ověřuje jeho vlastnosti.

Z hlediska výkladu je pak značně problematická věta druhá ust. § 2605 odst. 1 OZ. Dle toho zákonného ustanovení objednatel dílo převezme,[9] a to buď s výhradami, nebo bez výhrad. Výhradami se budou rozumět zejména objednatelem zjištěné vady. Zákonem užívaný výraz "převezme" je pak zřejmě nutno vykládat jako "je povinen převzít".[10] Zákon tedy objednateli pravděpodobně ukládá povinnost předané dílo v každém případě převzít a to i tehdy, vykazuje-li zjevné vady.

S uvedeným nutně souvisí otázka, co lze rozumět schopností díla sloužit svému účelu. Je nepochybné, že se tím nerozumí bezvadný stav díla. Z čistě jazykového výkladu by dále mohlo vyplývat, že touto schopností je nutno rozumět pouhou funkčností díla, tedy jeho způsobilost být použito obvyklým způsobem, bez ohledu na jeho jiné případné nedostatky.

Na tomto místě si lze vypomoci výkladem systematickým, konkrétně využitím ust. § 2628 OZ. Toto zvláštní ustanovení pro stavební díla stanovuje, že *objednatel nemá právo odmítnout převzetí stavby pro ojedinělé drobné vady, které samy o sobě ani ve spojení s jinými nebrání užívání stavby funkčně nebo esteticky, ani její užívání podstatným způsobem neomezují.*

Toto ustanovení recipované z § 290 dříve účinného hospodářského zákoníku je pro výklad ust. § 2605 OZ velmi významné. Tento význam plyne z jeho smyslu a účelu, které následně definují jeho postavení v systematice právní úpravy.

Ze zařazení ust. § 2628 do oddílu 3 úpravy smlouvy o dílo je především patrné, že se jedná o zvláštní zákonné ustanovení k § 2605 OZ. Jedná se o zvláštní ustanovení pro stavební díla, jako díla zpravidla rozsáhlá a složitá, u nichž se z povahy věci mnohdy nelze ani při veškeré péči vyvarovat vzniku drobných vad a nedodělků. U těchto děl se proto lpění na příjemce bezvadného díla jeví jako nepřiměřeně tvrdé vůči zhotoviteli a neúměrné celkové hodnotě díla.

Toto zvláštní zákonné ustanovení má proto zmírnit požadavky na bezvadnost plnění zhotovitele a umožnit mu splnění primárního závazku i s drobnými (nepodstatnými) vadami. Stejnou roli toto ustanovení ostatně hrálo i v hospodářském zákoníku.[11]

Z hlediska systematiky OZ pak nutně musí platit, že ust. § 2628 OZ má být vůči zhotoviteli benevolentnější, než obecné ustanovení § 2605 odst. 1. Jinak řečeno: toto speciální ustanovení musí být vykládáno tak, že umožňuje splnit povinnost provést dílo s větší kvantitou a závažností vad, než obecné ustanovení § 2605 odst. 1 OZ.

Výkladem ust. § 2628 OZ lze pak dovodit i obsah pojmu "způsobilost sloužit svému účelu" ve smyslu ust. § 2605 odst. 1 OZ. *A maiori ad minus* lze vyjít z toho, že takové dílo musí mít nižší kvantitu a intenzitu, než vady připuštěné ust. § 2628 OZ. Dílo je tedy způsobilé sloužit svému účelu tehdy, pokud případné vady sice představují rozpor se sjednanou či obvyklou jakostí, ale samotné užívání díla neomezují, a to ani nepodstatným způsobem.

K relativní povinnosti objednatele převzít dílo

Z hlediska výkladu obecného ustanovení § 2605 odst. 1 OZ je pak ust. § 2628 OZ významné ještě pro způsob, jakým zákonodárce formuluje jeho úvodní větu. Ta zní: *"objednatel nemá právo odmítnout*

převzetí díla pro ojedinělé drobné vady..." Z toho pak logicky vyplývá, že v případě jiných vad, než ojedinělých a drobných, má objednatel právo převzetí díla odmítnout. Z výše naznačené systematiky ust. § 2628 a § 2605 OZ pak vyplývá, že toto právo svědčí objednateli tím spíše dle obecných ustanovení smlouvy o dílo.

Relativnost povinnosti převzít dílo konečně nepřímo vyplývá i ze samotného ust. § 2605 odst. 1. OZ. Stojí za povšimnutí, že toto zákonné ustanovení je složeno ze dvou vět, z nichž první logicky tvoří hypotézu té druhé. Tedy: platí, že objednatel je povinen převzít (byť s výhradami) i vadné dílo, ale pouze za podmínky, že je dokončeno tak, že může sloužit svému účelu. Jsou-li vady díla takového charakteru, že dílo svému účelu sloužit nemůže, nejedná se o dokončené dílo a objednatel jej může odmítnout (byť toto jeho právo není mimo § 2628 v zákoně explicitně uvedeno).[12]

Závěry

Výše uvedené úvahy lze tedy uzavřít tak, že na rozdíl od dříve účinné právní úpravy je objednatel dle OZ povinen převzít i dílo nikoliv bezvadné. To však pouze za podmínky, že je dílo i s těmito vadami schopné sloužit svému účelu a objednatel nebude v užívání díla těmito vadami omezen ani nepodstatným způsobem.

V případě, že je dílem stavba, je pak objednatel povinen převzít i takové dílo, které vykazuje drobné vady, které užívání díla omezují, ale nikoliv podstatným způsobem.

Především však z výše uvedeného vyplývá, že výklad dotčených ustanovení OZ je velmi komplikovaný a nejistý. Zejména je krajně nešťastné a kontraproduktivní, je-li splnění základních povinností smluvních stran vázáno na výklad nově zavedeného relativně neurčitého právního pojmu. Aplikace dotčených ustanovení v praxi se pak jeví být riskantní a nejistá. Lze pouze doporučit využití dispozitivní povahy zákona pro sjednání odchýlné smluvní úpravy provedení díla.

JUDr. Libor Pikna,
advokát

[Advokátní kancelář ERHARTOVÁ VÍTEK & PARTNERS](#)

Šafaříkova 201/17
120 00 Praha 2

Tel.: +420 224 409 920
e-mail: recepce@akev.cz

- [1] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 26 Odo 1158/2006.
- [2] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu ve věcech sp. zn. 33 Odo 48/2002, 29 Odo 1119/2003, 33 Odo 597/2008, 33 Cdo 2915/2013 či 33 Cdo 4046/2014.
- [3] Srov. rozhodnutí Nejvyššího soudu sp. zn. 32 Odo 1326/2006.
- [4] Např. Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1091.
- [5] Krčmář, J. Právo občanské. Právo obligační. 2. doplněné vydání. Praha: Všehrad, 1932. s. 7.
- [6] Srov. ust. § 1910 OZ.
- [7] Srov. Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1080.
- [8] Tobeš, Z. Ke splnění závazku zhotovitele ze smlouvy o dílo. Právní rádce. 2001. č. 7, s. 20
- [9] Zjevně po provedené prohlídce díla - srov. ust. § 2104, které se dle ust. § 2615 odst. 2 OZ pravděpodobně použije i na smlouvu o dílo.
- [10] Hulmák, M. a kol. Občanský zákoník VI. Závazkové právo. Zvláštní část (§ 2055 – 3014). Komentář. 1. vydání. Praha: C.H.Beck, 2014, s. 1080.
- [11] Dušánek, F. a kol. Hospodářský zákoník – komentář. Praha: Panorama, 1986. s. 443.
- [12] Opačný výklad by vedl k nesmyslnému závěru, že zhotovitel musí dílo dokončit tak, aby mohlo sloužit svému účelu, ale objednatel je povinen jej převzít (a zaplatit jeho cenu) i tehdy, pokud dílo tuto podmínku nespĺňuje.

© EPRAVO.CZ – Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Nefungující rozsah péče o dítě. Cesta přes využití terapie a dalších opatření podle ustanovení § 503 zákona o zvláštních řízeních soudních](#)
- [De iure traktor, de facto nákladní vozidlo, už ne tolik výhodná dualita](#)
- [Digitální důkazy z webu v soudním řízení: jak doložit, co bylo online zveřejněno?](#)
- [Pokuta 32 mil. EUR pro Dacia/Renault – evropské soutěžní úřady tvrdě došlapují na no-poaching. Měla by Vaše společnost být na pozoru?](#)
- [Rozdělení společného jmění manželů v případech výdělečné činnosti pouze jednoho z manželů](#)
- [Oběť znásilnění má nárok na peněžitou satisfakci](#)
- [Digitalizace AML povinností: jak technologie mění plnění povinností pro tisíce povinných osob](#)
- [\(Ne\)vypořádání předmětu řízení u soudního smíru](#)
- [Nové limity opatrovnického rozhodování v judikatuře ESLP a Ústavního soudu](#)
- [Mimosmluvní odměna při společném zastupování více osob](#)
- [Nepřiznané koalice](#)